

Asia: VN/27452/2020-OM-548

Julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoitus

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat mielestänne nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista? Kuvailkaa ja perustelkaa kehittämistarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistamistarpeista.

Keskuskauppakamari toteaa, että nykyisellään erityisesti julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan (liikesalaisuus) salassapitoperustetta on sovellettu eri viranomaisissa epä johdonmukaisesti ja liikesalaisuuksien suoja on osoittautunut viranomais- ja tuomioistuinkäytännössä tehottomaksi.

Yritysten oikeusturvan kannata on ongelmallista, että tietopyyntötilanteessa arvioinnin säännöksessä tarkoitettu salassapitoperusteesta tekee tietopyynnön kohteena oleva viranomainen, eikä viranomainen ole velvollinen pyytämään asiakirjan viranomaiselle toimittaneen yrityksen näkemystä salassapidon tarpeesta. Lisäksi, vaikka viranomainen sattuisikin tiedustelemaan asiakirjan toimittaneen yrityksen kantaa salassapitoon, se ei ole millään tavalla sidottu yrityksen esittämään näkemykseen salassapitoperusteen olemassaolosta eikä ole velvollinen perustelemaan mahdollista poikkeamistaan yrityksen näkemyksestä. Asiakirjan viranomaiselle alun perin toimittaneella yrityksellä ei myöskään ole käytännössä mitään oikeudellisia keinoja haastaa viranomaisen tulkintaa salassapitoperusteesta ennen kuin asiakirja on toimitettu sitä pyytäneelle henkilölle.

Varsinkin erityistoimialoilla valvovilla viranomaisilla on usein laajat tietojensaantioikeudet, ja tällaisilla toimialoilla toimivat yritykset joutuvat toimittamaan valvoville viranomaisille säännöllisesti liiketoimintaansa liittyviä tietoja sekä pyynnöstä erilaisia selvityksiä, toimintaansa liittyviä tietoja ja yrityksen sisäisiä asiakirjoja. Oikeuskäytännössä on tulkittu, että julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettu valvontasalaisuus soveltuu harvoin jo päättyneisiin tutkintoihin. Tilanteessa,

jossa valvontasalaisuus ei enää sovellu, kysymys 20 kohdassa säädetyn salassapitoperusteen soveltumisesta korostuu.

Keskuskauppakamari pitää liikesalaisuuksien ja muiden yritysten toimintaan liittyvien luottamuksellisten tietojen suojaamisen näkökulmasta tärkeänä, että julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan salassapitoperustetta sovelletaan riittävän laajasti. Salassa pidettävien tietojen ei tule rajoittua vain liikesalaisuuslaissa tarkoitettuihin liikesalaisuuksiin, vaan säännöksen tulisi selkeästi kattaa ilman vahinkoedellytystä mm. kilpailuoikeudellisesti relevantit tiedot sekä arvopaperimarkkinalainsäädännössä tarkoitettu sisäpiiritieto. Lisäksi viranomaiselle toimitettujen yrityksen sisäisten asiakirjojen tulisi lähtökohtaisesti rinnastua liikesalaisuuteen, eikä niihin tulisi soveltaa muihin yksityistä elinkeinotoimintaa koskeviin seikkoihin liittyvää vahinkoedellytystä. Muihin yksityistä elinkeinotoimintaa koskeviin seikkoihin liittyvän vahinkoedellytyksen osalta säännöksessä tulisi tuoda selkeästi esille se, että kyse on paitsi suorasta myös välillisestä taloudellisesta vahingosta.

Keskuskauppakamari ehdottaa myös, että rahoitusjärjestelmän vakautta koskevan 24 §:n 1 momentin 12 kohdan salassapitoperusteeseen liittyvään vahinkoedellytykseen lisättäisiin yksittäisen rahoitus-, vakuutus- tai eläkelaitoksen vakaus (esim: ”jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi vahinkoa tai haittaa rahoitus- tai vakuutusjärjestelmän luotettavuudelle ja toimivuudelle taikka rahoitus-, vakuutus- tai eläkelaitoksen vakaudelle”).

Keskuskauppakamari pitää myös tärkeänä, että julkisuuslain salassapitokriteerien kehittämisessä otetaan huomioon muuttunut turvallisuustilanne. Esimerkiksi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohdan salassapitoperusteita on syytä selvittää ja laajentaa. Poikkeusoloihin varautumisen lisäksi säännöksissä olisi syytä ottaa huomioon varautuminen normaaliolojen poikkeustilanteisiin.

Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin? Kuvaile ja perustele muutostarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Keskuskauppakamari on julkisuuslain ajantasaistamista valmistelleen työryhmän mietintöön antamassaan lausunnossa vastustanut ehdotusta julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta kaikkiin julkisiin hallintotehtäviä hoitaviin ja katsonut, että lain soveltamisala tulisi tältä osin säilyttää ennallaan.

Jos lain soveltamisalaa kuitenkin laajennettaisiin työryhmän ehdotuksen mukaisesti, lakia tulisi soveltaa vain niihin toimintoihin, joissa on kyse julkisten hallintotehtävien hoitamisesta. Muut toiminnot tulisi jättää lain soveltamisalan ulkopuolelle. Työryhmän ehdottama sääntelyratkaisu edellyttäisi ainakin liikesalaisuutta koskevan salassapitoperusteen laajentamista nykyisestä.

Oletteko tunnistanee tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko

soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?

Yhä useammalla lainsäädännön sektorilla on suoraan sovellettavaa EU-sääntelyä, jossa on säädetty erillisiä salassapitoa koskevia vaatimuksia. Julkisuuslain jatkovalmistelussa olisi perusteltua ottaa kantaa näiden ja julkisuuslain väliseen suhteeseen.

Kajala Ville
Keskuskauppakamari